

قزىكۆتىكىن

بولات كاربايەۋ



شىنجاڭ خالىق باسپاسى

بولات كاربايهۆ

قز كۆتكەن

(علمي فانتازيالىق اڭگىمە - پوۋەستەر)

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

图书在版编目(CIP)数据

姑娘的眼泪/ 波拉提·卡尔拜著. — 乌鲁木齐: 新疆人民出版社, 2005. 11 (2009.8 重印)

ISBN 978 — 7 — 228 — 09752 — 4

I. 姑... II. 波... III. 中篇小说—作品集—中国—当代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I247. 5

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2005) 第 138817 号

责任编辑: 苏里坦
校 对: 马吾提
封面设计: 夏提克

4520

(مەنەسەمەن - مەنەسەمەن تەلەپ تەلەپ)

姑娘的眼泪 (哈萨克文)

波拉提·卡尔拜 著

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码: 830001)

新疆新华书店发行

新疆翼百丰印务有限公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 8.875 印张

2005 年 12 月第 1 版 2009 年 8 月第 2 次印刷

印数: 2001 — 4000

ISBN 978 — 7 — 228 — 09752 — 4 定价: 15.00 元

جاۋاپتى رەداكتور: سۇلتان يماش ۇلى
كوررەكتور: ماۋلىت شارىپ ۇلى
مۇقاپاسىن جوبالاعان: شاتتىق اڭسا

قىز كۆتكەن

*

شىنجاڭ خالىق باسپاسى باستىردى
(ئۆزىمى قىلالى وڭتۇستىك ازاتتىق كوشەسى 348 - اۋلا)

شىنجاڭ شىنخۇا كىتاپ دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شىنجاڭ بىيافىڭ شەكتى باسپا سەرىكتىگىندە باسلىدى

فورمات 1/32 850×1168 8.875 تىباق

2005 - جىل، جەلتوقسان، 1 - باسپاسى

2009 - جىل، تامىز، 2 - باسلىۋى

تىراجى: 4000 — 2001

ISBN 978 — 7 — 228 — 09752 — 4

باغاسى: 15.00 يۋان

مازمۇنى

1	قىزكۈتكەن.....
27	سۆسەن
48	تەل بىتكەن تىشقان
61	الەى ساعاىىق «ءولم جازاسى».....
68	ءوزمىز - اق سويلەسەيكشى
148	ويلاماعان ورالۇ
211	قۇبىنىڭ قۇمىندا [پوۋەست].....

قىز كۆتكەن

جەلتوقسان جېلىسىپ ۋەتەن قىستىڭ سالماقتى اپتالارى
ساۋساقپەن سانالىپ جاتسا دا، شاك قاۋىپ، قۇم ۋىشەرغان خوتان
ايماعى تۇيرىشك قاردان كەندە. قالادان اتتاپ شىقساڭ بۇيرالان.
جان قۇمايت دالا. ال، قالا كوشەسىن توبىقتان كەلتەن قۇم
توپىراق الپ جاتىر. سول توپىراقتى بۇرقىراتا كەشىپ قارىبالاس
ساپىرىلىسقان قالا حالقى باز - باياغىسىندا تىرشلىك قامىندا.
شالعايدان كەلسەك تە جات كورىپ توسىرقامادىق. بازارلى جەر،
اق دەلەل شىنە تاكلاماكاننىڭ قۇمىنا سىڭگەن قارقاش پەن
يورىققاش دارىياسى سەكىلدى سىڭدىك تە كەتتىك. باستامىندا
قىرىق ادامدىق كۆلەمدى توپ بولپ كەلگەن دەنك، ۋۇش كۈنگە
قالماي سوپايىپ جالعىز قالغانىمدى بىر-اق بىلدىم. سوقا با-
سىم قالسا دا جالعىزدىق كورمەدىم. ەرىككەنم، زەرىككەنم
جوق. قىزمەت قارىبالاستىمى، ۋىرەنۋ مىندەتى وزگە نسكە موپىن
بۇرغىزار ەمەس. ەرتەمەن نۇرپاق ① كوشەسىن بويلاپ مەكەمەگە
بارامىن. كەشقۇرىن قىزىق داربازانى ② اپنالىپ تۇراعما ورا-
مىن. كۈندەرىم بىر سارىندى وتە باستاعان. ەسكە الماعان بىر
تۇس، ويلاماعان بىر ئىس قانسونارداعى قىر تۈلكىسىندەي
بۇلاڭ ەتە تۇسىپ بىرتالاي اۋرە- سارساڭغا سالغانى. قىستىڭ
قىستىڭ قىسقا كۈنى ۋياسىنا ۋيالاي باستاعان شاق. —
جاتاغىڭدا توسامىن، — دەگەن اۋىلداسىمنىڭ امىرلى

① خوتان قلاسىنداعى جەر اتى.

② خوتان قلاسىنداعى جەر اتى.

تەلەفونىن العان سولڭ مەكەمەدەن ەرتەرەك قايتقان بولاتىمىن . قىزىق داربازانىڭ كوشەسىن اينالىپ ەڭستەن تۇسكەن كەزدە قوناقتىڭ الدىنا قوياتىن ۋە دام الا كەتۋىدى ويلاپ دۇكەندەرگە بۇ- رىلدىم . اسىعا ۋە جۇرىپ باس سۇققاندارىم ازىق - تۇلك دۇكەنى بولماي شىقتى . «بىر بولسا وسى بولار» دەپ قۇرىلىسى كۈنەر- گەن ، ەسىگى تار ، جۇپىنى عانا دۇكەنگەن بۇرىلغان ەدىم ، قىر- سىققاندا بۇدان دا تابىلمادى . اسىعا تۇرىپ دۇكەن ۋەشىن ۋەجىتى شولىپ شىقتىم . وىعا الماعان وقىعا وسىدان باستالدى . ەلەۋسىز دۇكەننىڭ ەسكەرۋسىز بۇرىشىنا ىلە سالعان ۋەبىر نارسە نازارىمدى ەرىكىسىز باۋراپ اكەتتى . ول نارسە — كىلەم ەدى . حوتان — كىلەمنىڭ مەكەنى - عوي . حوتان كىلەمى الەمگە ايگىلى . حوتاندا ارناۋلى كىلەم بازارى بار ، كىلەم دۇكەندەرى تولىپ جاتىر . ورنەگى كوزدىڭ جاۋىن الاتىن ، ساپاسى شىركىن دەگىزىپ تام- ساندىراتىن حوتان كىلەمدەرى قاي جەردە بولسىن بارشلىق . الايدا ، مىناداي كىلەمدى كەزىكتىرگەن ەمەسپىن . مىنا نۇسقانى كورىپ تۇرعانىم وسى . نۇسقا دەگەندە ايتا كەتەلىك ، كىلەمنىڭ توقۇ ۇلگىسىن وزدەرى «نۇسقا» دەپ اتايدى ەكەن . ال مىنانى كوزىم كورگەن سول نۇسقالاردىڭ ەشپىرىنە ۇقساتا العانىم جوق . سوندىقتان دا ول مەنى وزىنە باۋراپ الدى .

۱۲. كورگەنىم — ابدەن توزىعى جەتكەن ، تۇكتەرى قىرقىلىپ تاقىرلانغان ەرتە زاماننىڭ كىلەمى ەكەن . وندا تۇرغان نە بار؟ كۈنە كىلەم كوپ - عوي دەرسىز . ۋەبىراق ، مىنانىڭ وزگەشەلىگى نۇسقاىسىندا ەدى . كىلەمدەگى كوزگە ۇيرەنشىكتى ورنەك ەمەس ، كادىمگى كەسكىن سۇرەتى . ارعىماققا ۋەمىنىپ ، ايالتا ۇستاعان باتىر قارلى تاۋعا بەتتەپ بارادى . ارتىندا ەرتە زامان ۇلگىسىندە- گى ۋى تۇر . كىلەمنىڭ توقىلۇ فورماتى دا (فورماسى ەمەس) كورىپ جۇرگەنىمىزدەن وزگەشەلەۋ . كىلەمگە كوز توقتاتىپ

قارادىم. توقىلىۋ شەبەرلىگىنە عاجاپتاندىم. سوندا دا، لام دەگەنم
 جوق. سۇراۋ سالمايدىم. اسمعس كىرگەن بويىمدا ارەدىك ايال
 قىلدىم دا كەتە باردىم. ەگەر الگى ەبىر عاجايىپ ەتۈستى كورمە.
 گەن بولسام، مۇنى مۇلدە ۇمىتىپ كەتكەن دە بولار ەدىم.
 ەرتەگىنەن باستاپ عاجايىپ ەتۈس كورە باستادىم. ەار ەتۈنى
 ەبىر عانا ەتۈستى كورەمەن. كورە - كورە بۇل تۈسكە جات بولپ
 كەتكەنم سونشالىق، تۈسمدەگى ادامنىڭ قىمىل - قوزعالد.
 سەن، بەت - ەپشىنىن، ەتلىپتى قايقى كىرىپكەتەرىن قالاي
 قىمىلداقتاندارىنا دەيىن قولمەن قويغانداي ايتىپ بەرە
 الاتىن بولدىم. لىسا رەيەن ەتە، سىبا رەيەن ەتە
 كورەتەن ەتۈسم و تە قىسقا، قىسقا بولغانمەن قۇددى تە.
 لەۋيزورداعىداي جاندى دا ەنارلى. پالەندەي كۇردەلى وقىعاسى دا
 جوق، كىلەڭ ەبىر عانا كارتىنا كورىنەدى دە ەتپ كەتەدى.
 ەبىر كورىنەس، ەبىر ادام. كورۋگە، سەزىنۋگە بولاتىن كادىمگى
 ەومىر بولمىسىنداغىداي ەبىر ەلەس. تۈسمدە الدىمەن كورەتە.
 نىم قۇمدى توبەشەك. سوسىن توبەشەكتە اتىلاس كويلەكتى، الا
 جاۋلىقتى جاس ارۋ پايدا بولادى. ەوڭى سىنىق، قاباعى تۈسەككى
 ەارى قايعىلى. جاس ەومىرنىڭ تولىسقان شاعى بولسا دا جانارد.
 نان مۇڭ بىلەدى. لىسقا قاراي تەلمىرەدى دە تۇرادى. جاقىنداپ
 كەلگەندەي بولغاندا بايقايمىن، جانارنىدا جاس جوق. مۇمكىن،
 ابدەن قايعى جۇتىپ سارقىلعان بولار. سويلەمەيدى، ەبىراق كوز
 توقتاتىپ قاراعانداي بولادى. ازداپ ەزۋ تارتادى، سوڭىنان لىس.
 تىاي بەرەدى. ەتەگى شۇبالعان اتىلاس كويلەگى وسى كەزدە كو.
 رپ جۇرگەنمىزگە ۇقسامايتىن ەتارىزدى. جەڭدەرى دە كەڭ،
 ۇزىن، جاعاسىنا ادەمى دوڭگەلەك گۈل ورنەكتەلگەن. ەتەكتەرىن
 سامال جەل جەلبىرەتكەن بويى ەباز - باياعى قايعىلى پىشىندە
 لىستاپ قالا بەرەدى، قالا بەرەدى..... باسقارلارنىڭ كىم كىسىد.

نە، وتە - مۈتە ئايەل قاۋمىنىڭ كىيىمىنە نازار اۋدارمايتىن، ادام
 ەدىم، ەبىراق مىنا كورگەن تۈستەرىمدەگى ارۋدىڭ اتىلاسى كويىلە-
 گى سانامدا ايىقن ەلەس قالدېرىپتى. ۲. ەبىراق تەتە ەبىراق
 ەرەتكى كورگەن ۋەتەن ەبىراق سارىندى، ونىڭ ۋەتەنە
 جالعاساتىن ۋاقتى وتە قىسقا بولسا دا جانە كەيىن كورنەستەردە-
 نە ازداپ پارتىق ارالاسسا دا، ايتەۋەر الگى ارۋ ماعان كوزا توقتا-
 تىپ قاراي بەرگەندەي بولادى. ۳. ەتپىتى جانارىمىز توغىسىپ تا
 قالادى. ول ازداپ ەزۋ تارتادى، الايدا ەتس جانىپ ەتىل قاتپايد-
 دى. قايعىلى، مۇڭلى كەيىنەن وزگەرمەيدى. ۴. كويىلەگىنىڭ
 ەتەكتەرىن سامال جەل جەلبىرەتكەن بويى السىتاپ قالا بەرەدى!
 ول باياعى قۇمدى توبەشىكتە قالا بەرەدى دە، مەن السىتاپ كەت-
 كەندەي بولامىن. ۵. ەبىراق ەبىراق ەبىراق ەبىراق ەبىراق
 كۈن سايمىن تۈنگى ۋەتەنەمىدى ەسكە الامىن. باستاپقى كۈندە-
 رى ونشاما نازار اۋدارماغانمەن ۋەش كۈننەن كەيىن ەتۈس
 جونىدە مۇقيات ويلانا باستادىم. جايىشلىقتا كورگەن تۈستەردىڭ
 بۆلدىر ەلەستەرى ادام مىنىدا ايىقن كەسكىن قالدېرا بەرمەيدى-
 عوي. كورنەدى، كوپ بولسا ەسكە الاسىڭ، بۇل قالاي بولغانى
 دەپ قوياسىڭ، سونمەن ۋەتەن كەتەدى، قايتالانىپ جاتپايدى.
 ال مىناۋ ولاي ەمەس. تۈسىمدەگى ارۋ قايتالانغان سايمىن ايىقىندا-
 لىپ، ناقتىلانپ بارادى. ەتپىتى كورىپ جۇرگەن ەتىرى ادامداي
 سەزىلەتىن بولپ بارادى. ۶. ەبىراق ەبىراق ەبىراق ەبىراق ەبىراق
 ەبىراق ۋەتەنەمىدى ەسكە الامىن. ۷. ەبىراق ەبىراق ەبىراق ەبىراق
 جەردە شىدامم تاۋسىلۇغا اينالدى. «بۇل ارۋ كىم؟ الە كىم
 بىلەدى، ەمىردە بار بەرەۋ بولار، ەساپ سالپ بايقاماعان شىعار-
 مىن» دەپ تە ويلادىم. تۈسىمدەگى ارۋدىڭ ەتۈر - تۇلعاسىنان
 الغاندا كەرمە قاستى، قىر مۇرىندى، بوتتا كوزدى، كۈن سايمىن
 كورپ جۇرگەن حوتان ايەلدەرىنەن ەشقانداي پارقى جوق. ەپتەپ

قانا ماڭايىمداي قىز - كەلىنشەكتەرگە سالىستىزىپ كوردىم .
 بىراق ولاردىڭ بىرەۋىنە دە ۇقساتا المادىم . ەندەشە بۇل ارۋا
 ۇشىن تۇسىمىنەن شىقىپايدى ؟ قىنالا ويىلانسام دا جاۋاپ
 تابالاتىن ەمەسپىن . ال تۇن بولسا بىر سارىندى تۇسىم
 تاغى دا جالعاسادى .
 وسىندا كۈندەردىڭ بىر كەشىندە ، باسىم جاستىققا تىگەن
 سوڭ ، « بۇگىن الگى تۇستى تاغى كورەرمىن . اۋ » دەگەن وي
 وردى . ەرىكسىزدەن تۇن ساپىن كورەتتىن تۇسىمدى كوز الدى .
 ما ەلەستەتتىم . سونداي بايقانمىم ، ار تۇنى كورەتتىن تۇسىم
 بىر سارىندى بولغانىمەن بىر مۇزىكانىڭ قايتالاپ قويىلغانىنان
 نەمەسە بىر تاقىرىپتاغى تەلە كورنىمىنىڭ قايتالانغانىنان بو .
 لەكشە ەكەن . قۇمدى توبەشك پەن ارتقى كورنىمى باستان - اياق
 وزگەرمەپتى دە ، الگى ارۋدىڭ قىمىل - قوزغالىستارى مەن ماعان
 تۇس توقتاتىپ قاراپ ەزۋ تارتقان كەزدەرىندەگى كوز قازاستارى
 كۈن ساپىن وزگەرىپ ، جاڭالانىپ وتىرعان ەكەن . ال ەوزىم
 قايسى رەتتە بولسا دا سىرتتاي باقىلاۋشى ، كوزبەن كورۋشى عانا
 بولىپپىن ، ارالاسپاپپىن ، ۇن قاتپاپپىن ، قۇم توبەگە اياق باس .
 پاپپىن . سوڭىندا ماعان وي سالعان نارسە ، قۇم توبەنىڭ ارتىندا .
 عى قارلى تاۋ مەن كۈنەشە ۇلگىدە سالىنغان ۇي كوزىمە سونداي
 جىلى ۇشراي بەرگەنى . تۇسىمدە عانا ەمەس ، وڭىمدە دە كور .
 گەندەيمىن . ويلىدىم ، تاپتىم . راس ، كورگەن ەكەنمىن . قايسى
 كۈنى قاربالاس جۇرىپ قىزىق داربازاداعى كۈنە دۇكەنگە باس
 سۇققاندا كورگەنمىن . تۇسىمە مىنا مۇڭلى ارۋارالاسپان بولسا
 باپاندا . اق ەسىمە العان بولارما ەدىم ، مۇمكىن .
 بۇل تۇنى ويلاعانمداي تۇس تاغى قايتالاندى . كورنىمىس ،
 ارۋ ، بارلىعى باز . باپانمىندا . بىراق بۇل جولى جاۋلىعىن
 قولنى العان ارۋ سوڭىندا ەكى رەت قول بۇلغانداي بولدى .

ەرتەڭى قىزمەتتەن قايتار جولىدا كۈنە دۈكەنگە بۇرىلۇغا
ماجبۇر بولدىم. دۈكەنگە كىرىپ قابىرغادامى كىلەمگە بايىپتاپ
قاراپ شىقتىم. تۇسىمدە كۈرەتتىن قۇمدى تۈبەشك قانا جوق
ەكەن. قالغان كۈرىنىستەرى، ئاۋ تاۋلار، ەجەلگى ۇلگىدەگى
ۇي، توپ تەرەكتەر قالىپىن قۇراتپاعان بويى سىزۇلى تۇر. جاس
ارۇ جوق. ونىڭ ورنىندا ات ىنىپ، ايبالتا ۇستاعان دۇلغالى،
كوبەلى ەرتە زامانىڭ باتىرى تۇر. تىپىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن
قايتا بۇرىلىپ كۈز سالغانىدا بايقادىم، دۈكەننىڭ تۈزۈپ
بىتكەن، كۈنەرگەن ۇسقىنىمنا لايىق ساۋداعا سالغان نارسەلەرى
دە كۈنەتۈز دۇنيەلەر ەكەن. پوكايدىڭ ارعى جاعىندا ۇستەلدە
باس كۈتەرمەي كىتاپ وقىپ وتىرعان دۈكەن يەسى سىبىدىمىدى
ەستىپ كىتابىن ەرنە جاپتى دا ەرمەن كەلدى. سوندا بايقادىم،
بەتى - ئۇزىن تۇمشالاپ وراپ العانى بولماسا جاپ - جاس بويجەتە
كەن ەكەن. مەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن
«نە سۇرايسىز؟» دەگەندەي ۇنىسىز قاراپ تۇر. مەن ۇستىمەن
كۈرىپ تۇرعان كىلەمدى نۇسقادىم. ەكەن ۇستىمەن ۇستىمەن
الگى قىز الدىغا شىعپ. قولىندا شاڭ قاعاتىن قاققىش،
شاڭ باسىپ كەتپىتى ۇ. دەپ كىلەمنىڭ شاڭىن قاققىلاغان
بولدى. مەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن
قالايشا؟ دەدىم قىزدىڭ ۇسوزىن ۇستىمەن ۇستىمەن،
وزدەرىڭىزدىكى ەمەس پە؟ ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن ۇستىمەن
اكەم ەرتەڭ كەلدى، دەدى الگى قىز باسىن كۈتەرىپ
كىلەمگە قاراپ قويغان سولڭ، بۇل كىلەمنىڭ ساتىلۇ - ساتىلە.
ماۋىن اكەم يىلەدى. ئۇزىن جىل بولدى، بۇل كىلەمدى ەشكىم
سۇراغان ەمەس. ساۋداعا سالىپ كۈرمەدىك. تىپتىن مەن ەس
بىلۈدەن بۇرىن وسى قابىرغادا اسۇلى تۇرادى ەكەن. سوندىقتان

سىزگە مۇنشا دەپ باغاسىن دا ايتا المايمىن. ايتىپ رىتايلا...
 لساھ — الماقشى ھەسەپىن، ول جونىنىدە سۇرايتىنداردىم
 بار ھەدى، — دەدىم «عان». پىمانىق نىتسىمۇ، نىتسىمۇ...
 پىسا — وندا دا اگەمنىن سۇراڭىز، اگەم بىلەدى، مەن بىلە
 بەرمەيمىن. نىلغاھىس، نىلغاھىس، نىلغاھىس...
 ھامە جاتاغما قايتىپ كەلدىم. كۈندەگى سارىندى جانە قايتالا-
 دىم. ەرتەڭى الگى دۈكەنگە تاعى باردىم. ايتىلگەن نىتسىمۇ، پىسا
 نىمىسالپ ۇرىپ جەتپ بارغانما جاراى قىزدىك اگەسى كەل-
 گەن ەكەن. «بىراق دۈكەنشى بويجەتكەن كورنەيدى. ەڭ قىزد-
 ەى — كەشە عانا كورگەن كىلەمىم ورنىندا جوق. ورنى اڭىرا-
 يىپ بوس تۇر. پىسا، نىلغاھىس، نىلغاھىس...
 ويمىداى سۇراۋلاردى سۇراي باستادىم. «بىر تاۋىرى
 دۈكەن قوجايىنى اسا كىشى پەيىل، مۇلايم كىسى ەكەن. ەرىد-
 گەن جوق، بىلگەننن ايتىپ بەردى.
 — ئىستىڭ چونىن بىلەتنن جىگىت ۇقسايسىڭ،
 قوجام، — دەدى دۈكەن قوجايىنى «يىلىپ، — ەل كوز سالما-
 عانعا كوز سالدىڭىز، ەل سۇراماعاندى سۇرادىڭىز. مال تانىدى
 ەكەنسىز.
 — قايدان، — دەدىم مەن دە «يىلىپ، — كوڭىلگە العان
 كۈدىكتى ويدىڭ جاۋابى تابىلارما دەگەنم - عوي.
 — ەندەشە بىلاي بولسىن، — دەدى از ويلانغان دۈكەن
 قوجايىنى، — مەن سوناۋ جاس شاعىمنان تارتىپ ەسكى - تۈسكى
 زاتتار ساۋداسىمەن شۇعىلدانىپ، دۈكەن اشىپ قورەگىمدى تا-
 ۋىپ كەلە جاتقان چانمىن. وسى حوتانىڭ وڭ - سولىندا داىبرالى
 بولماسا دا تانىمالى عانا اتمى بار. قاجەتى تۈسىپ سەنگەندەر
 «مىناۋىمدى ساتا سالساڭ»، «مىنا نارسەمدى وتكىزىپ بەرسەڭ»
 دەپ كەلىپ تۇرادى. الارمانى بولسا «بىتىرىپ بەرمەن. الگى

بىر اپاتتى جىلداردا دا ساۋدام توقتاپ، دۈكەنم جابىلىپ كور-
گەنى جوق. سول قىيىن جىلدا، ئاڭ بىرىندە «الارمانى بولسا
شركىن، تۇرمىستان قىنالىپ جورمىن» دەپ مەكەنم گۈلاخ-
مادان^① بىرەۋ كىلەم اكهلىدى. ادهتم بويىنشا قابىرعا اسىپ
قويدىم. سول تۇرغاننان مول تۇردى. سۇراغان، كوز قىرىن
سالغان ەشكىم بولمادى، ساتىلغان جوق. كەينىدەپ ساۋدام مولا-
يىپ دۈكەن تارىلغاندا جەر يەلەيتىن بولغان سوڭ ەسك چاققا
اسالغانىمىن. سول بەتى يەسىنەن دە حابار بولمادى. ونىمەن
حابارلاشۇعا مەندە دە مۇرسا بولمادى. سونمەن سودان سولاي
بولىپ، قوجام، يەسى كەشە كەشتە پايدا بولغانى. ەندىگارى
ساتپايتىندىمىن بىلدىرىپ كىلەمدى ۋزى اكهتتى. قاچەت ەتسە-
ئىز ۋزىن تابارسىز.

ماسساغان، «ماي تىلەسەڭ مىنە قۇيرىق»، ەندى سوناۋ
ەيت ارقاسى قىانداعى گۈلاخماعا كورمەگەن، بىلمەگەن بىرەۋدى
ئزدەپ جۇرۇگە قايداعى ۋاقت. كىلەمنىڭ قىر سوڭىنا تۇسۇ
نىەتىمەن قايتىپ كوڭىلگە الغان سۇراۋدى جالعاستىردىم.
— بولدى قىلايىن، قوجام، — دەدىم داۋىسىمدى ۋيغۇر
تلىنىڭ حوتان دىيالەكتىنە سالىپ سوزا تۇسىپ ەرى وزدەرد-
نىڭ سوز ادەتى بويىنشا «قوجام» دەپ قوسا كەتتىم. — سىزدە
ساۋدا سستەگەن، كوپتى كورگەن جان سىياقتىسىز. مۇمكىن،
كىلەم مامانى بولارسىز، سىزدەن كىلەم جونىندە بىر-ەكى
سۇراۋ سۇراسام دەيمىن.
— بولادى قوجام، مەن داينىن، — دەدى دۈكەن قوجايىنى
ادەتىنشە يىلىپ.

— ەندەشە قوجام، ايتىڭىزشى، كەشەگى يەسى اكهتكەن
كىلەم قاي زاماندا توقىلغان بولار؟

① جەر اتى، شەرىيا ۋدانىندا. سەلب رەلە ۋا. رەلە ۋا پىناخ پەدە

— ە، ۋە سىزدى مال تانىدى ەكەنسىز دەمەدىم بە؟ — دەدى
ول باسنى ۋەس قوپىپ، — دۇكەنمە كوپ جىل تۇردى.
زەر سالىپ قاراعانىم بار. كىلەمنىڭ ورنەك. نۇسقاسىنان قارا.
عاندا ەرتە زاماندىكى ەەر ەدىم، ال سستەتلىگەن ماتەريالىنان،
توقىلۇنىن العاندا ۋجۇز ەلۇ جىلدىن ارى بارمايدى. —

— تولعئراق ۋعمندىرساڭىز، — دەدىم ۋوتنىپ.
— بولادى، قوجام، بولادى، — دەپ ادەتتە تاى باسقان
دۇكەن يەسى ۋسوزىن جالعادى، — وزىڭىزدە كورپىسىز، ول
كىلەمنىڭ ورنەك نۇسقاسى مىڭ جىلدىن بۇرىن مودادان قالعان.
قازىرگى يران نۇسقا، پاتنوس نۇسقا، انار نۇسقا دەگەن ۋلگىلەر.
گە مۇلدە ۋقسامايدى. ارناۋلى تۇردە داۋالعا اسۇعا لايىقتاپ توقد.
عان. سەبەبى، كىلەمدە ادام سۇرەتى بار. ال كىلەمگە ادام
سۇرەتن سىزۇ ۋيعۇر ۋلتى ۋسلام دىننە كىرگەننەن كەيىن
مودادان قالعان. ويتكەنى ۋسلام ۋدىننىڭ ۋعمنىدا ادام سۇرە.
تىن سىزساڭ جانىڭدى سۇرايدى دەپ بىرمدايدى. ونى وزىڭىزدە
بىلەسىز. سولاي شىعار، قوجام؟

— ۋيا، سولاي، — دەپ باس يزەدىم مەن دە.
— ەندەشە، بۇل كىلەمنىڭ نۇسقاسىنان قاراعاندا ەرتە زامان.
دىكى. ەڭ از دەگەندە الگى چوقتۇرۇش - نوقتۇرۇش سوعىسى ①
زامانىنىكى، — دەپ توقتادى دۇكەن قوجايىنى.
الارماندار ۇزدىك - سوزدىق ساۋدالاسىپ اڭگىمەمىز ۇزىلە
قالعان.

— ۋسىزدى اۋىرەلەيتىن بولعانىم - اي، — دەپ كەشىرىم
سۇراپ العان سوكڭ ۋسوز سوڭىن توستىم.
— سوسىن، — دەپ جانىنداى اسۇلى كىلەمدى نۇسقاپ

① مۇسلىمان ۇيعۇرلار مەن بۇددا دىنىندەكى ۇيعۇرلار ارانىدا بولغان ەڭ سوڭى
سوعىس. قازىرگى خوتان ايباعى شەرىيا اۋدانى وڭىرىندە سوعىسقان. وسى سوعىستان سوكڭ ۇيعۇرلار
تۇگەلىمەن ۋسلام دىننە كىرگەن.

سوزىن جالغادى دۈكەن قوجايىنى، — مېنى قاراڭىز، كەشە-
گى كىلەمنىڭ توقىلۇى، سىتەتلەگەن ماتەريالى مېنا كىلەمدەر دەن
ەشقانداي پارق ەتپىدى. مېنەكى، ورمەك قۇرۇى، ارقاۋ السى
مېنالار مەن ۇقساس، — دەپ الدىنداعى كىلەمنىڭ ەبىر بۇرىشەن
قاتتاپ كورسەتەپ تە ۇلگەردى. — ۇقساس مېنالار نىنەلەكە
— بۇلار مەن سالىستىرىپ كورگەنبە ەدىڭىز؟ — دەدىم ۇدۇ.

دامال ەكەندىگىمدى ەبلىدىرىپ، — ۇقساس مېنالار نىنەلەكە
— الەتتە، — دەدى ول ىركىلەستەن باسەن ەبىر سەلتەك
ەتكىزەپ قوپپ، — ەبىز دەگەن ساۋداعا تۇسكەن كىلەمنىڭ
ارقاۋ- ورمەگەن بىلاي قوپپ، مېنەك تارتىسىنىڭ ۇق-
سولنا دەيىن جىنىتەكەپ ايرامىز. — ۇقساس مېنالار نىنەلەكە
— ماقۇل بولسىن. — دەدىم باياعى سۇراۋما قايتا كو-
شىپ، — سوندا، الگى كىلەمنىڭ قاي زاماندىكى ەكەنن ايرىپ
بەرە المايسىز با؟ — ۇقساس مېنالار نىنەلەكە
— كەشىرىڭىز، قوجام، — دەدى ول ەيلىپ، — بۇدان
ارەسىن مەن دە بىلە بەرمەيمەن. نىنالى بولساڭىز
يەسەن تابارسىز. — ۇقساس مېنالار نىنەلەكە

ەندىگى سوزدىڭ باسى ارتىق. كىلەم يەسەننىڭ اتى - ۇجو-
نەن، مەكەنجايىن جازىپ الدىم دا دۈكەن قوجاسىنا راقىمەتتىمى
ايتىپ جولعا تۇستىم. ساۋدا ادامدارىنىڭ ارزان كۈلكىسى مەن
قۇرمەت - تازىمەن قالت ەتكىزەپەي ول قالدى. سول بەتى قاعا
بەرستەگى ۇجونسال دۈكەنگە قايتىلاي باس سۇققامىن جوق.
مۇمكىن، بۇل كۈندەرى ونىڭ ساۋداسى دۇرىلدەپ تۇرغان بولار.
جاتاققا قايتا وراالىم، ورايىن كەلتىرىپ گۇلاخماغا بارىم،
كىلەم يەسەن نىدەگىم كەلدى. «كىلەم يەسەن تاپسام، انەن
ۇقسام، مېنا ەبىر مازالاعان عاجايىپ تۇستەن قۇتلاتىن بولار-
مەن» دەپ وىلادىم. «نار تاۋەكەل، گۇلاخماغا بارۇدىڭ دا رەتى

ۋلەستىرىپ ءجۇر .

— بۇنى بوس ويلاماڭدار ، توراڭغى مەن جىڭخىلداي وتىن قايدا شىركىن ، — دەپ اياممەن شۇقىلاپ قويدى مەن نىياز ، — امال نەشىك ، تاكلاماكان ءشولىنىڭ توراڭغىلارى تاۋ . شىلىپ بارادى قازىر .

— ەشكىم قارسى داۋ ايتقانى جوق ، ايتا المايمىزدا . ويتكەنى ونىڭ سويلەپ تۇرغانى شىندىق - قوي . ال مەنىڭ ەسى - دەرتىم گۇلاخماغا بارۋ بولىپ قالغان .

— گۇلاخما بۇدان قانشا جول ؟ — دەپ ءسوز اراسىندا تاغى دا ەسكەرتە كەتتىم .

— الس ەمەس ، كەشكى استان ، سوڭ ءوزىم ەرتىپ بارا - مىن ، — دەدى مەن نىياز باس يىزەپ ، — نىزدەيتىن ادامىڭنىڭ مەكەنجايى انىق شىعار ؟

ات تەرلەتىپ السستان كەلگەندەگى نەگىزگى جۇمىسىم وسى تۇرسا ، مەكەنجايىدى قالايشا ەسكەرۋسىز قالدىرايىن ؟ دەرەۋ شىد - عاردىم .

— ە ، بالە ! — دەدى مەن نىياز ، — ازدان سوڭ بولىسىن . كوڭلىم ورنىققانداي بولدى . اۋرە - سارساڭغا سالعان سىر - لى ءتۈستىڭ جاۋابى وسى كەشتە تابىلماق . كەشكى استى دا ءسۇيسىنىپ جەدىم .

« قىۋادان تاۋىپ قىيسىنى كەلدى » دەگەنمەن ويلاماعان ، ويغا الماعان نىستەر ۋنەمى جولعىپ تۇرادى . بۇل دا زاڭدىلىق - قوي . ورايى كەلمەسە امال جوق . تالايدان اۋىرەلەگەن سىرلى ءنۇستى شەرياننىڭ قوناق ۋىيىندە تاغى قايتالاۋغا ءماجبۇر بولىدىم . قالايشا دەرسىز ، نىزدەگەن ادامىم گۇلاخمادا بولماي شىقتى . قوناق ۋىگە ەداۋىر كەش ورالدىق .

— شوق بالەم ، جانە بىرەر كۇن نىزدەسەڭدەر بولغان ، —